

LỰA CHỌN TRẬT TỰ TỪ TRONG CÂU

(Luyện tập)

1. Trật tự các từ và cụm từ in đậm dưới đây thể hiện mối quan hệ giữa những hoạt động và trạng thái mà chúng biểu thị như thế nào ?

a) *Tinh thần yêu nước cũng như các thứ của quý. Có khi được trưng bày trong tủ kính, trong bình pha lê, rõ ràng dễ thấy. Nhưng cũng có khi cất giấu kín đáo trong rương, trong hòm. Bổn phận của chúng ta là làm cho những của quý kín đáo ấy đều được đưa ra trưng bày. Nghĩa là phải ra sức **giải thích, tuyên truyền, tổ chức, lãnh đạo, làm cho tinh thần yêu nước của tất cả mọi người đều được thực hành vào công việc yêu nước, công việc kháng chiến.***

(Hồ Chí Minh, *Tinh thần yêu nước của nhân dân ta*)

b) *Gần đến ngày giỗ đầu thấy tôi, mẹ tôi ở Thanh Hoá vẫn chưa về. Trong đó nghe đâu mẹ tôi **đi bán bóng đèn và những phiên chợ chính còn bán cả vàng hương nữa.***

(Nguyễn Hồng, *Những ngày thơ ấu*)

2. Vì sao các cụm từ in đậm dưới đây được đặt ở đầu câu ?

a) *Cùng lắm, nó có giở quẻ, hấn cũng chỉ đến đi ở tù. **Ở tù** thì hấn coi là thường.*

(Nam Cao, *Chí Phèo*)

b) *Nguyễn Tuân có một kho từ vựng hết sức phong phú mà ông đã cẩn cù tích lũy. **Vốn từ vựng** ấy, trước Cách mạng tháng Tám, ông thường dùng để chơi ngông với đời.*

(Theo Nguyễn Đăng Mạnh,
Nhà văn Việt Nam hiện đại – Chân dung và phong cách)

c) Việc đến tai em bé con nhà thợ cày, em liền bảo cha :

– Chả mấy khi được lộc vua ban, cha cứ thưa với làng giết thịt hai con trâu và đồ hai thúng gạo nếp để mọi người ăn một bữa cho sướng miệng. **Còn một trâu và một thúng gạo**, ta sẽ xin làng làm phí tổn cho cha con ta tránh kinh lo liệu việc đó.

(Em bé thông minh)

d) Một thời đại vừa chẵn mười năm.

Trong mười năm ấy, thơ mới đã tranh đấu gắt gao với thơ cũ, một bên giành quyền sống, một bên giữ quyền sống. Cuộc tranh đấu kéo dài cho đến ngày thơ mới toàn thắng. **Trong sự thắng lợi ấy**, cũng có công những người tả xung hữu đột nơi chiến trường, nhưng trước hết là công những nhà thơ mới.

(Hoài Thanh – Hoài Chân, Một thời đại trong thi ca)

3. Phân tích hiệu quả diễn đạt của trật tự từ trong những câu in đậm dưới đây :

- a) *Bước tới Đèo Ngang, bóng xế tà,
Cỏ cây chen đá, lá chen hoa.
**Lom khom dưới núi, tiều vài chú,
Lác đác bên sông, chợ mấy nhà.**
Nhớ nước đau lòng, con quốc quốc,
Thương nhà mỏi miệng, cái gia gia.
Dừng chân đứng lại, trời, non, nước,
Một mảnh tình riêng, ta với ta.*

(Bà Huyện Thanh Quan, Qua Đèo Ngang)

- b) ***Rất đẹp hình anh lúc nắng chiều**
Bóng dài lên đỉnh dốc cheo leo
Núi không đè nổi vai vươn tới
Lá ngụy trang reo với gió đèo...*

(Tố Hữu, Lên Tây Bắc)

4. Các câu (a) và (b) sau đây có gì khác nhau ? Chọn câu thích hợp điền vào chỗ trống trong đoạn văn bên dưới.

- a) Tôi thấy một anh Bộ Ngựa trình trọng tiến vào.
b) Tôi thấy trình trọng tiến vào một anh Bộ Ngựa.

Bỗng mấy chú Châu Chấu Ma đang nhảy nhót khoe tài quanh các nàng Cào Cào, vội né giạt về một bên. Rồi trong cửa hàng chợt im tiếng ồn ào. /.../ Người ngợm anh Bộ Ngựa này cũng bình thường thôi, nhưng chưa hiểu sao anh làm ra lối quan dạng đến thế, anh đi cứ chân nhấc từng bước cao ngang đầu gối kiểu bước chân ngỗng, cách thức rất ta đây kẻ giờ và hách dịch.

(Tô Hoài, *Đế Mèn phiêu lưu kí*)

5. Dưới đây là đoạn kết bài *Cây tre Việt Nam* của Thép Mới (Ngữ văn 6, tập hai, tr. 95). Hãy liệt kê các khả năng sắp xếp trật tự từ trong bộ phận câu in đậm. Đối chiếu đoạn kết với dàn ý của bài văn và cho biết vì sao tác giả lựa chọn trật tự từ như ở đây.

*Cây tre Việt Nam ! Cây tre **xanh, nhũn nhặn, ngay thẳng, thủy chung, can đảm.** Cây tre mang những đức tính của người hiền là tượng trưng cao quý của dân tộc Việt Nam.*

6. Viết một đoạn văn ngắn về một trong các đề tài sau đây :

- a) Lợi ích của đi bộ đối với sức khoẻ.
- b) Lợi ích của đi bộ đối với việc mở rộng hiểu biết thực tế.

Giải thích cách sắp xếp trật tự từ ở một câu trong đoạn văn đã viết.